

Unikt

Aldrig tidigare har så många nyfödda fått förnamn som ingen annan bär. Men hur kommer det sig att Therese i dag stavas på 117 olika sätt?

Av MADELEINE JOSTEDT ULRICI
Foto EMELIE ASPLUND

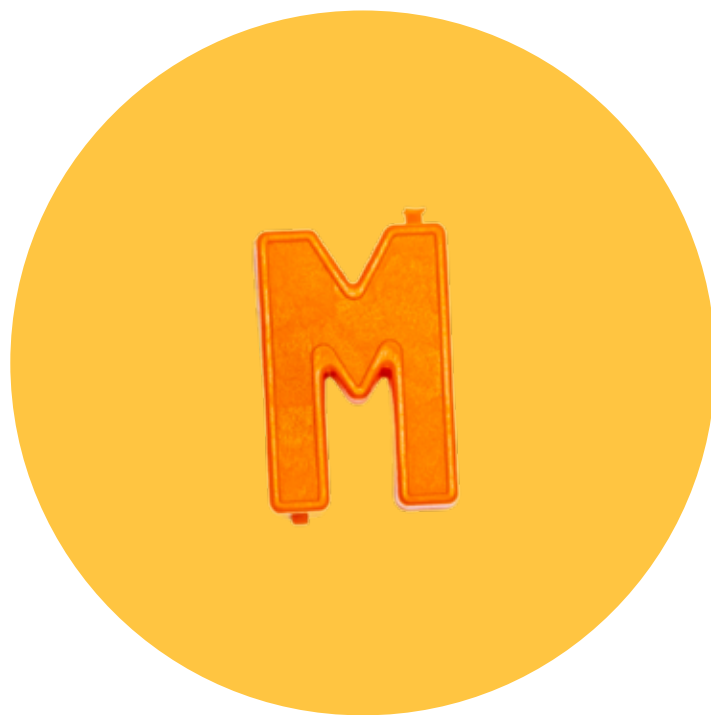

bbara
förna

är

mmnet!

in son August är åtta år. I hans bekantskapskrets finns en *Manfred*, en *Mo*, en *Milian* och en *Mint*. Det ropas *Zion* och *Tage* om vartannat över skolgårdar och fotbollsplaner och man höjer sällan på ögonbrynen över nutidens prunkande namnflora. Unika namn är en stark trend, och enligt Statistiska centralbyrån, SCB, var 4 489 flickor och 4 199 pojkar helt ensamma om sina namn eller stavningar bland nyfödda under 2020. I Sverige får nu ett barn på tretton ett namn eller en stavning som ingen tidigare har.

Men varför väljer 55 svenskar att stava namnet *Philip* i stället för *Filip*? Och vad är grejen med att strössla med accenter?

Emilia Aldrin är docent i svenska vid Högskolan i Halmstad med inriktning mot namnforskning. Hon menar

att ett namn berättar mer om oss själva än man kan tro.

– Ett namn är inte bara en praktisk etikett som gör det möjligt att identifiera och tala om personen, förklarar hon. Det uttrycker också en mängd

”Ett namn är inte bara en praktisk etikett som gör det möjligt att tala om personen”

känslomässiga, estetiska, ideologiska och sociala förhållningssätt.

LAGEN SÄGER att namn inte ska väcka anstöt eller leda till obehag för bäraren. Ändå hittar vi bland annat två

Bimbo och en *Caligula* i folkbokföringen.

– Det är klart att vissa namn föranleder en diskussion, bekräftar Ingegerd Widell, verksamhetsutvecklare vid Skatteverket.

Klart är också att det finns en skiljelinje mellan bedömningen av namn på nyfödda och en ändring av namn på vuxna. Skatteverket utgår helt enkelt från att vuxna människor kan ta ansvar för sina val, medan ett barn bör skyddas från ett namn som potentiellt kan utgöra ett negativt inslag i hans framtida liv. Ett exempel är förnamnet *Jihad*, som också är en benämning på det heliga kriget inom islam och ofta förknippas med våldsbejakande extremism. 471 svenska medborgare bär redan namnet, men hur skulle Skatteverket förhålla sig till en ansökan om *Jihad* som namn på en nyfödd?

– Med tanke på läget i världen i dag skulle det nog, i bebisfallet, bli föremål för diskussion både på Skatte-

verkets rättsavdelning och hos Institutet för språk och folkminnen, tror Ingegerd Widell.

Institutet för språk och folkminnen fungerar i den här typen av frågor som en expertmyndighet som yttrar sig om namns lämplighet. →

”I mitten
av 1990-talet
läste jag att
Orups son
hette Kid”

Föräldrarna till Kid Soleil
hade valt samma namn,
oavsett barnets kön.

”Vår äldre
dotter heter
Pixie efter
pappa Andrejs
favoritband”

Rockestetik och släkt-
tradition ligger bakom
Pixies och Gretas kontras-
terande namn.

– Om en person däremot kommer till Sverige och det står så i hans hemlandspass gör vi ingen bedömning alls. Vi kan ju inte ändra på människors namn. Då får personen i så fall själv fatta ett beslut om att ändra det, säger Ingegerd Widell.

Det är alltså förklaringen till att vi hittar förnamn som *Snor, Lik, Pung* och *Kiss*. De hade knappast godkänts för nyfödda. Men när de bärs av personer som flyttar till Sverige görs ingen prövning av lämpligheten.

ANDRA SKÄL till avslag från Skatteverket kan bland annat gälla osäkerhet kring uttal av namnet ifråga, som i fallen *Pharthusathainaphatsorn* eller *Zciærhåfhidjyhæ*, eller förslag som ger andra typer av associationer, som *Prick, Evil, Kamikazi, Sexy, Degerfors, Young-Kuk* och *Tinder-Kourva*.

Varken efternamn, titlar, varumärken, städer eller länder är nämligen tillåtna som förnamn enligt personnamnslagen.

Men vissa nöjer sig inte med Skatteverkets beslut, och vid överklagande hamnar ärendet i förvaltningsrätten. Med tanke på antalet ögonbrynshöjande namn som har godkänts sedan 2017 – bland andra *Gud, Blåbär* och *Fan* – är

– Nu kanske det handlar mer om stavningsvarianter på namn som vi känner igen sedan tidigare, tror Emilia Aldrin.

ENLIGT SCB finns det i dag till exempel 117 olika stavningar av namnet *Therese*.

”Vi känner att domstolarna i princip klubbar igenom vad som helst”

Ingegerd Widell tveksam till huruvida namnslagen efterlevs på bästa sätt i domstolarna:

– Intentionen med den nya namnslagen 2017 var att få ett gott namnskick. Vi känner att domstolarna i princip klubbar igenom vad som helst. Då har man missat förarbetena i lagstiftningen, menar hon.

Men pendeln kan vara på väg att svänga. Kanske är man inte lika lockad av att hitta på förnamn från noll längre:

Katharina Leibring är docent och förste forskningsarkivarie vid Institutet för språk och folkminnen. Hon tror att det finns olika skäl till att det är så populärt att ösa på med diakritiska tecken och andra udda stavningsvarianter.

– Det kanske bara är om man kan romanska språk som man inser att accenterna faktiskt gör skillnad för uttal och kön. En kombination av okunskap och ointresse kan leda till en friare hantering av diakritiska tecken – man tycker att det är snyggt, säger hon.

KERAMIKERN och konstpedagogen Sofia Trönberg intygar att både estetik och känslomässiga associationer spelade stor roll när hon valde namn till sin son Andréé 2015. Namnet var tänkt som en modifierad hyllning till den ryske filmregissören Andrej Tarkovskij.

– Andrej lät lite väl ryskt så jag kom på Andréé i stället, berättar hon. Varför jag ville det skulle vara två e:n var →

Så säger namnslagen

Förnamn

26 § Varje barn ska ges ett eller flera förnamn.

28 § Som förnamn får endast förvärvas ett namn som inte

1. kan väcka anstöt,
2. kan antas leda till obehag för den som ska bära namnet, eller
3. av någon annan anledning är olämpligt som förnamn.

40 § Skatteverket ska begära in ett yttrande från en myndighet eller annan om det behövs för att pröva ett namns lämplighet med hänsyn till språkliga eller andra förhållanden eller namnets förenlighet med namnskyddet.

helt enkelt för att det kändes lite mer originellt än med ett.

I sin avhandling konstaterar Emilia Aldrin att äldre, välutbildade och föräldrar som bor i villa generellt väljer mer konservativt. Föräldrar som är yngre, har kortare formell

dem berodde på dess positiva innebörd på flera språk.

– Det gav associationer till *ljus* från latinets *lumen*, förklarar Emma. Det är också en variant av ordet *lumtura* som betyder 'lycka' på albanska, och Albanien var speciellt för

med ett visst kön. Genom ett särskilt ställningstagande från Skatteverket 2009 blev det även möjligt att välja *könskonträra* namn, alltså namn som traditionellt använts för motsatt kön, men som varken det ena eller det andra har blivit särskilt vanligt, noterar Emilia Aldrin.

– När det gäller att faktiskt ge sitt eget barn ett namn, landar man inte sällan i något som känns lite mer genusmässigt tryggt.

Då är i stället ett nybildat förnamn byggt på tidigare namn ett populärt alternativ.

– Vi ser varianter som *Lovelina*, *Williot* och *Decibelle*, som ger en modern känsla men ändå utgår ifrån existerande traditioner, berättar Katharina Leibring.

En ihållande strömning är att namn tenderar att komma tillbaka var tredje generation. Vi ger alltså inte våra barn våra egna föräldrars namn i tilltalsnamn, men gärna våra far- och morföräldrars.

– Just nu ser vi många namn som var populära för 80–100 år sedan, korta namn som *Ture*, *Tage*, *Rut* och *Knut*, konstaterar Katharina Leibring.

LINA RÄFTEGÅRD och Rebecca Evannes valde just äldre namn till sina döttrar Blanka och Vendla:

– Blanka är ovanligt, lätt att stava till och gångbart internationellt. Det är enkelt men ändå pampigt, tycker Lina.

– Vendla var Rebeccas mormors namn, men de flesta tror att hon heter *Vendela* så klart. Det får vi ta!

Elin Alander och Andrej Hude valde i stället att ge sina barn två starkt kontrasterande

"En ihållande strömning är att namn tenderar att komma tillbaka var tredje generation"

utbildning och bor i lägenhet framställer sig i stället som mer kreativa – och väljer därför i större utsträckning unika namn.

Filmaren Roozbeh Behtaji och hans dåvarande fru Jasmine valde den kreativa vägen när dottern Kid Soleil föddes 2016:

– Någon gång i mitten av 1990-talet läste jag att Orups son hette Kid. Med åren kom jag att tycka det var bland de häftigaste namn jag hört berättar han.

Namnet *Soleil* – som betyder 'sol' på franska – dök tidigt upp som flickalternativ:

– Morfars algerisk-franska rötter spelade viss roll, förklarar Roozbeh Behtaji. Men en månad före förlossningen kändes det glasklart att barnets tilltalsnamn skulle få bli både Kid och Soleil – oavsett kön.

Även Emma Karlsson och Oskar Lindvall ville vara gränsöverskridande i valet av sonens namn 2016. Att förnamnet *Lumi* tilltalade

oss eftersom vi var där när vi var nykära och vi har många fina minnen därifrån, berättar hon. I Finland är *Lumi* dessutom ett flicknamn som betyder 'snö', och på rumänska betyder det 'värld'.

BÅDE LUMI OCH Kid Soleil är exempel på en trend där många väljer förnamn som inte tydligt är förknippade

Ledsen ... här är 10 förnamn du inte får välja

Evil
Fräztelse
Gudsman
Hellboy
Hoppsan
Kniven
Lycklig
Smultronpuss
Snus
Superfastjellyfish

”Att Skyler
betyder
'liten krigare'
gör henne
verkligen
värd sitt
namn”

Veronica Alix
Pedersens dotter
Skyler fick en stroke
vid födseln.

Positiva associationer
avgör ofta valet av
förnamn.

namn, där det ena andas tradition och det andra rockestetik:

– Vår äldre dotter heter Pixie efter Andrejs favoritband The Pixies, och hennes lillasyster heter Greta efter min farmor.

En mer flertydig mening låg bakom Instagramprofilen Veronica Alix Pedersens namnval för dottern Skyler, född 2021 – ett namn som dessutom, precis som Skyler själv, har både danskt och holländskt ursprung:

– Hon kom till mot alla odds och överlevde dessutom en stroke vid födseln. Så att namnet betyder 'liten krigare'

gör henne verkligen värd sitt namn, säger Veronica Alix Pedersen.

KATHARINA LEIBRING noterar att "internationella" – ofta engelskklingande – namn tenderar att bli populära i många länder samtidigt:

– *Ella*, *Oliver* och *Noah* har ju funnits med ett tag. Men på den senaste listan över de 100 mest populära babynamnen dyker även *Otis* och *Ted* upp.

Klart är att vi trots ett alltmer globalt präglad samhälle fortsätter att inspireras av det som vi känner igen oss i. Döper medelvensson sitt

barn till *Chloë* eller *Nike* har det alltså oftare med västerländskt mode, sport eller data-spel att göra än med grekisk mytologi. På samma sätt är det sällan som ett enspråkigt svenskt föräldrapar väljer att kalla sitt barn *Ahmed* eller *Eleftheria*.

– Man går inte så långt än, nej, säger Emilia Aldrin. Men det kan också ta lite tid. Namntraditioner utvecklas långsamt och vi väljer gärna namn som passar in i vårt aktuella uttalsmönster.

Madeleine Jostedt Ulric
är frilansjournalist.

T
A
g
E

Tage Danielssons förnamn klättrar på namntoppen.

5

Alicia Vikander som Lara Croft i Tomb raider.

starka namntrender

Så här väljer många föräldrar namn till sina barn just nu:

1

Namnen från farfars och mormors tid kommer tillbaka:
Ture, Tage, Rut, Knut.

2

Internationellt populära namn:
Noah, Ella, Oliver, Chloë.

3

Originella stavningar på vanliga namn:
Aztrid, Andesh, Pjär, Thérésé.

4

Inspiration från film- och spelvärlden:
Phoenix, Fox, Lara, Bellatrix.

5

Nybildade namn som är sammansättningar av tidigare förekommande namn:
Lisadora, Junifer, Williot, Decibelle.

aztRid

Fotbollsspelaren Williot Swedberg.

